

MAAK GEBRUIK VAN DE BESTAANDE VERBINDINGEN

Nederland heeft een bloeiende amateursector, circa 2.600 muziekverenigingen met 150.000 spelende leden zijn wekelijks actief bezig met hun passie: samen muziek maken. Op deze manier leveren deze verenigingen niet alleen een bijdrage aan het pluriforme culturele leven in Nederland maar leggen zij ook verbindingen in de samenleving door middel van muziek en het actieve verenigingsleven. Op dit onderdeel kan amateurkunst als de nieuwe vorm van welzijn worden gezien. Vanaf 1 januari 2014 zijn alle muziekverenigingen in Nederland gebundeld in de nieuwe landelijke muziekorganisatie, de KNMO.

De KNMO onderschrijft de voortgangsrapportage¹ van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op diverse onderdelen. Met name het feit dat onderkend wordt dat het primair onderwijs het fundament vormt voor de culturele vorming en creativiteitsontwikkeling van kinderen. De KNMO is blij dat goed cultuuronderwijs aandacht krijgt en juist het delen van kennis en het leggen van verbindingen een belangrijk uitgangspunt is van het beleid.

Helaas constateren wij dat in de voortgangsrapportage op geen enkele manier aandacht wordt besteed aan de positie en taak van de amateurverenigingen in Nederland in relatie tot het cultuuronderwijs. Uit publicaties blijkt dat de meeste kunstbeoefenaars in de leeftijdscategorie van 6 jaar tot 19 jaar les hebben via hun vereniging². In totaal blijkt dat er 1.476.000 lesvolgende kunstbeoefenaars zijn waarvan 695.000 leden les hebben via hun vereniging, al dan niet in samenwerking met de muziekschool / centrum voor de kunsten. Inmiddels zijn er diverse succesvolle projecten in Nederland waarin primair onderwijs, professionele culturele instellingen en amateurverenigingen actief samenwerken en deze kruisbestuiving geeft inspiratie voor de toekomst (zie bijlage).

De KNMO constateert echter dat veel lokale overheden (gemeenten/provincies) noodgedwongen keuzes moeten maken in hun beleid. In veel gevallen zijn juist de amateurverenigingen de dupe van deze keuzes. Subsidies worden sterk teruggebracht zo niet stopgezet waardoor het voortbestaan van veel verenigingen en de belangrijke taken die zij uitvoeren in het gedrang komen. Juist de muziekverenigingen in de amateurkunstsector zijn in staat om door de grote betrokkenheid bij de samenleving een groot deel van hun budget zelf te realiseren, een ondersteuning van de overheden om de investering in muziekonderwijs te realiseren blijft echter bittere noodzaak.

Wij doen dan ook een beroep op het Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap om een meer stimulerende visie neer te leggen met betrekking tot de relatie tussen (primair) onderwijs en amateurverenigingen. De KNMO ziet met haar leden volop kansen om een actieve rol te spelen en verbindingen te leggen tussen (primair) onderwijs, culturele instellingen en amateurverenigingen maar verwacht daarbij dan ook een actieve inzet vanuit de overheden.

Met vriendelijke groet,

Bart van Meijl
Voorzitter KNMO

¹ Voortgangsrapportage cultuuronderwijs, 20 juni 2014, referentie 625881

² LKCA 2013, Lokaal stelsel actieve cultuurparticipatie in transitie

'Zorg dat ze niet aan je voorbij kunnen'

Het is uw vereniging vast en zeker ook overkomen. De gemeente beknipt op de subsidie voor cultuur. Kun je als muziekvereniging de lokale politici op andere gedachten brengen? Jazeker! De Gelderse gemeente Brummen besloot om de subsidie voor de muziekverenigingen stapsgewijs af te bouwen. Door gezamenlijk in verweer te komen, wisten de orkesten het tij te keren. Want ook politici hebben hart voor het lokaal belang.

TEKST: FRANK VERGOOSSEN • FOTO'S: JASPER GLOERICH

Afgelopen voorjaar draaide op de basisscholen in Brummen de tweede editie van de Cultuurwerkplaats. Doel van het project is de kunstzinnige en culturele groei van kinderen te stimuleren. Gedurende zeven weken maakten de groepen 3, 4 en 5 tijdens vijf workshops kennis met de wereld van muziek en drama. Rode draad van alle activiteiten was het verhaal *Repelkapje* en *de boze kikker*. In de eerste twee workshops stonden lessen Algemene Muzikale Vorming op het programma. Kinderen leerden liedjes zingen en te bewegen op muziek. In de derde workshop brachten muziekdocenten

hun passie voor verschillende instrumenten over. Tijdens de vierde workshop kwam drama aan bod, waarbij de kinderen het verhaal van *Repelkapje* en *de boze kikker* uitbeeldden. De slotworkshop nam de kinderen als muzikanten van het Werkplaatsorkest mee in de wereld van de blaasmuziek. In totaal omvatte het project 147 workshops voor de middenbouw van alle dertien gemeentelijke basisscholen. Het programma werd afgesloten met de manifestatie Kunst & Kids.

Muziek leeft in Brummen. De vier plaatselijke

muziekverenigingen timmeren stevig aan de weg. Zijn actief en vitaal. Vormen een belangrijke spil in de samenleving. De Cultuurwerkplaats komt uit hun koker. Harmonievereniging La Fraternité, Harmonie Orkest Brummen, muziekvereniging DES en muziekvereniging Eendracht Eerbeek brengen er kunst en cultuur mee terug in de klas. De eerste editie werd vorig jaar gefinancierd door het programma Muziek in de Klas van de provinciale cultuurorganisatie Edu-Art. Dit schooljaar subsidieerde de gemeente Brummen het samenwerkingsproject. De coördinatie

en uitvoering van de workshops was in handen van de kunstvakdocenten, de cultuuroördinatoren van de scholen en de combinatiefunctionaris cultuur. Maar ook de verenigingen zelf droegen een belangrijk steentje bij aan de realisatie van het project. Een mooi staaltje van burgerinitiatief. Zo ziet de overheid het graag.

Het is niet de eerste keer dat de muziekverenigingen van Brummen hun meerwaarde voor de gemeenschap tonen. Enkele jaren geleden kregen ze echter de deksel op hun neus. Net als veel andere gemeenten zag ook Brummen zich genooddaakt om het huishoudboekje kritisch tegen het licht houden. Er moest bezuinigd worden en niet zo'n klein beetje ook. De gemeente zette het mes in de subsidies. Ook de cultuursector ontsprong de dans niet. Stapsgewijs zou de gemeentelijke bijdrage voor de amateurmuziek tot nul worden gereduceerd. De lokale muziekverenigingen kregen daarmee dezelfde status als de konijnenfokvereniging, de postzegelclub of de vereniging van duivenmelkers. De gemeente Brummen is daarmee geen uitzondering. In de vorige uitgave van Klankwijzer uitte KNMO-voorzitter Bart van Meijl zijn zorgen over de afnemende waardering voor de amateurkunst bij gemeentelijke overheden. Landen in Zuid-Amerika en Afrika zetten muziekeducatie in om kinderen uit het criminele circuit te halen. In Nederland lijken gemeentelijke overheden amateurkunst juist steeds minder te benutten als beleidsinstrument voor zaken die buiten het culturele vlak liggen. Ook het positieve effect van muziekbeoefening op de cognitieve en sociale ontwikkeling van de jeugd wordt lang niet altijd onderkend.

Voor de Brummense muziekverenigingen voelde het besluit als een klap in het gezicht. Ze hadden zich de afgelopen jaren juist extra ingespannen om inhoud te geven aan hun sociale functie. "Ondanks dat we al behoorlijk hadden ingeleverd, zetten we ons steeds meer in voor de gemeenschap. Met name op het gebied van muziekonderwijs hebben we allerlei initiatieven genomen. Het voelde alsof we gestraft werden voor het vele extra werk dat we deden", omschrijft voorzitter Wim Wensink van muziekvereniging Eendracht Eerbeek de gevoelens bij de verenigingen. De verenigingen lieten het er echter niet bij zitten. Als gezamenlijke bondgenoten gingen ze met de wethouder van cultuur en de ambtenaren om de tafel zitten. Naar aanleiding van dit gesprek hebben de verenigingen een notitie gemaakt voor de gemeenteraad en kregen ze de kans om de raad toe te spreken bij de begrotingsbehandeling. Wensink: "We hebben laten zien wat we als verenigingen allemaal doen, vooral op het gebied van muziekeducatie. Alle orkesten hebben op dat terrein op vrijwillige basis allerlei initiatieven ontplooid. Educatieve projecten die de gemeenschap geen geld kosten. Die draaien op bijdragen van de verenigingen en sponsors. We hebben duidelijk gemaakt dat we hierin alle vier enorm veel energie steken."

De verenigingen wisten de gemeenteraad te overtuigen. De raad besloot uiteindelijk om de muziekverenigingen in de bezuinigingsoperatie te ontzien. Heel opmerkelijk, want het officiële besluit om te snijden in de subsidies was al genomen. Wensink: "Ons verhaal is succesvol gebleken. Het besluit om te bezuinigen was kennelijk toch minder doordacht dan verwacht zou

mogen worden. De raad erkende daarmee de toegevoegde waarde van de muziekverenigingen voor de gemeenschap."

Frans Bruning was ten tijde van de kwestie wethouder van cultuur in Brummen. Hij complimenteert de muziekverenigingen voor de wijze waarop ze de problematiek onder de aandacht hebben gebracht. "De verenigingen hebben mij ervan kunnen overtuigen dat de bezuiniging onredelijke kanten had. Het zou meer kapot maken dan dat ermee in stand gehouden zou worden. Het vele vrijwilligerswerk van de verenigingen op het gebied van muziekonderwijs zou ermee onderuit gehaald worden. Ik was erg onder de indruk van de argumentatie van de muziekverenigingen. Ze hebben me ervan overtuigd dat de rek eruit was. Daar was ik gevoelig voor." Ook de manier waarop de verenigingen hun betoog presenteerden, heeft volgens de oud-wethouder indruk gemaakt. Vooral Wim Wensink, in de rol van woordvoerder namens de vier verenigingen, krijgt daarbij veel lof. Bruning: "Hij pakte het marketing-technisch op een prachtige manier aan. Onder meer door een foto te tonen van een Turks jongetje met een instrument in zijn hand, lachend naast koningin Máxima. 'Kijk, dit is wat we met onze kinderen doen', sprak hij. Zo'n plaatje stemt ook een gemeenteraad mild." De vraag is waarom de gemeenteraad zich pas achteraf realiseerde dat het besluit om te snijden in de gemeentelijke bijdrage voor de muziekverenigingen geen goede zet was. Bruning: "Vaak gaat het bij dit soort beslissingen om een optelsom van percentages. Op het gehele gemeentelijke apparaat moest gekort worden. Dat werd

ingevuld door op alle uitgaveposten een bepaald percentage te bezuinigen. Zonder aanzien des persoons. Vaak wordt dan pas in tweede instantie bekeken wat de effecten zijn. Zo ontstaan dit type bezuinigingen nu eenmaal.”

Wensink kijkt terug: “Het was fijn dat de gemeente Brummen bereid was om te luisteren naar de gezamenlijke orkesten. Het besluit om de subsidie voor cultuur in stand te houden werd uiteindelijk unaniem gedragen door alle partijen in de gemeente. Het mooie is dat dit alles heeft geleid tot een betere samenwerking tussen de politiek en de vier muziekverenigingen.”

Moraal van dit verhaal: muziekverenigingen staan zeker niet machteloos tegenover plannen van (gemeentelijke) overheden. Het Brummen-verhaal is daar het bewijs van. Met een door-

‘Laat een kind vertellen wat muziek voor hem betekent’

dachte aanpak en overtuigende argumenten valt er best nog wel wat te halen. Krachtenbundeling en een helder verhaal over de toegevoegde waarde van muziekeducatie aan kinderen lijkt daarbij van doorslaggevend belang. Gemeenteraadsleden zullen zich wel even achter de oren krabben

als alle muziekverenigingen uit de gemeente met een paar honderd muzikanten op de stoep staan. De Limburgse Bond van Muziekgezelschappen speelt in haar beleid daar heel nadrukkelijk op in. De bond adviseert verenigingen om op gemeentelijk niveau de krachten te bundelen. Verenigingen kunnen zelfs aankloppen voor ondersteuning wanneer ze de samenwerking willen aangaan om hun belangen in gezamenlijkheid te behartigen. Wensink adviseert: “Bouw een netwerk om je heen. Praat erover met zoveel mogelijk mensen. Zorg ervoor dat ook zij je verhaal uitdragen.

Realiseer je goed wie je sterkhouders zijn. In het geval van gemeentelijke subsidies zijn de lokale politici en fracties jouw belanghebbenden. Zorg dat ze niet om je heen kunnen. Onderbouw je verhaal met goede argumenten. Leg de meerwaarde van je vereniging goed uit. Laat vooral zien wat je als vereniging doet. Dat je niet alleen concerten geeft en de vierdaagse opluistert, maar laat met name zien hoe belangrijk je activiteiten op het gebied van muziekonderwijs zijn voor de gemeenschap. Geef ook aan wat je als vereniging zelf al doet. Ondersteuning door de gemeente is immers ook een blijk van erkenning voor het vele werk van vrijwilligers. Betrek er ook je sponsors bij. Ook voor hen is een goede sociale samenhang belangrijk.” Ook oud-wethouder Bruning heeft nog wat tips. “Geef zo concreet mogelijk aan wat het effect zal zijn van de bezuinigingen. En doe dat vooral gezamenlijk met alle muziekverenigingen. Sla gerust hard op de trom. Daar is een raad gevoelig voor. Onderbouw je verhaal met tastbare en beeldende voorbeelden. Laat het bijvoorbeeld zien aan de hand van foto’s. Of nog beter: laat een kind vertellen wat muziek voor hem betekent.” ●

Goed voorbeeld doet goed volgen

In de rubriek Best practice belicht Klankwijzer succesvolle wervingscampagnes, schoolmuziekprojecten, vernieuwende bestuursstructuren, innovatieve samenwerkingsverbanden of grensverleggende cross-overs die een inspiratiebron kunnen zijn voor andere verenigingen. Tips voor deze serie kunt u sturen naar redactie@klankwijzer.nl.